

De staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Postbus 90801
2509 LV DEN HAAG

Postadres
Postbus 83122
2509 AC Den Haag
Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 151
2594 AG Den Haag
Tel: (070) 356 35 63
Fax: (070) 360 75 72
bureau@nationaleombudsman.nl
www.nationaleombudsman.nl
Doorkiesnummer

Geachte mevrouw Klijnsma,

Vandaag heb ik met u gesproken over de aanpak van armoede en schulden en over uw brief van 12 december 2014, die u hierover aan de Tweede Kamer heeft gestuurd. U heeft hierin de ambitie uitgesproken om een structurele verbetering te realiseren in de bescherming van de beslagvrije voet. Ook onderzoekt het kabinet wat er op korte termijn gedaan kan worden om te voorkomen dat mensen in de problemen komen door een te lage beslagvrije voet.

Van harte ondersteun ik u in deze voornemens en ambities, want dagelijks klagen burgers bij de ombudsman dat zij financieel in de knel komen doordat schuldeisers hun beslagvrije voet niet respecteren. Dat gebeurt in het contact met gerechtsdeurwaarders, maar ook veelvuldig bij de invordering en verrekening van schulden door overheidsinstanties zelf.

Graag wil ik u enkele concrete stappen en maatregelen suggereren waarmee u op korte termijn kunt bereiken dat overheidsinstanties bij de invordering van schulden de beslagvrije voet consequent gaan respecteren. Ik hoop dat onze suggesties bruikbaar zijn en u zullen helpen om uw ambities zo mogelijk te verwezenlijken. Zo kunnen onze inspanningen op dit onderwerp elkaar versterken.

Beslagvrije voet: vaak een kwestie van beleid

Vaak wordt de schending van de beslagvrije voet rechtstreeks veroorzaakt door het invorderingsbeleid van de betrokken instanties en dus niet door formele wetgeving. Over het algemeen staat in het invorderingsbeleid het belang voorop dat er zoveel mogelijk geld wordt ingevorderd en dat het invorderingsproces zoveel mogelijk geautomatiseerd en efficiënt verloopt.

Bij veel overheidsinstanties weegt dit belang heel zwaar en is er weinig oog voor de beslagvrije voet en voor de maatschappelijke kosten die al te dierste invordering met zich meebrengt. Ook als blijkt dat al een tijdje een te lage

Datum
3 maart 2015
Ons nummer
201501999
Uw brief

Uw kenmerk

Bijlagen

Behandelend medewerker

Onderwerp
Armoede, schulden en invordering
door de overheid

Ons nummer
2015.01999

2

beslagvrije voet is gehanteerd, zijn overheidsinstanties zelden bereid om dit met terugwerkende kracht te corrigeren. Terwijl gerechtsdeurwaarders en hun tuchtrechters deze terugwerkende kracht wel onderschrijven¹, blijven overheidsinstanties op dit punt in gebreke. Geen wet die hun dat gebiedt of verbiedt; bijna altijd is het een beleidskeuze.

Voor een betere bescherming van de beslagvrije voet is nodig dat overheidsinstanties het belang en de betalingsonmacht van de schuldenaar meer gaan laten meewegen (andere invorderingsmentaliteit), dit gaan vertalen in beleid en werkinstructies (andere gedragsregels en werkprocessen) en dit ook echt gaan uitvoeren (ander gedrag, betere communicatie).

Quick wins

Hieronder zal ik kort een aantal situaties schetsen waarin de beslagvrije voet wordt geschonden en waarin overheidsinstanties op korte termijn – zonder dat de wet hiervoor moet worden gewijzigd - maatregelen of actie zouden kunnen (onder)nemen.

- **Stop met verrekening standaardpercentage bijstandsschuld met uitkering met de bijstandsschuld**
Tot voor kort verrekende de gemeente Wageningen standaard 6% van de uitkering met de bijstandsschuld. Dit is in strijd met de wettelijke bepalingen en naar mijn mening onbehoorlijk². Ook uw voorganger Aboutaleb heeft deze praktijk al in 2009 veroordeeld en gemeenten opgeroepen om hun invorderingsbeleid aan te passen.³ Ik heb signalen ontvangen dat er andere gemeenten zijn die nog steeds een standaardpercentage hanteren. Een dringende oproep aan of een actie naar gemeenten van uw kant zou deze gemeenten in beweging kunnen brengen. Voor de langere termijn geef ik u in overweging om te bezien of gemeenten niet kunnen worden verplicht om de beslagvrije voet altijd toe te passen.
- **Houd rekening met beslagvrije voet bij beslag op toeslagen**
De huurtoeslag, zorgtoeslag en het kindgebonden budget (bij alleenstaande ouders) zijn van invloed op de hoogte van de beslagvrije voet. Als betrokkene

¹ In het preadvies van de KBvG ('Naar een nieuwe beslagvrije voet', juni 2014) wordt een terugwerkende kracht van maximaal één jaar voorgesteld

² Rapport Nationale ombudsman 2014/152

³ Verzamelbrief SZW 9 februari 2009

Ons nummer
2015.01999

3

bovengenoemde toeslag niet ontvangt (door beslag of verrekening) verhoogt dit zijn beslagvrije voet. Hierdoor kan het inkomen onder de beslagvrije voet terechtkomen.

De Nationale ombudsman heeft daarom gerechtsdeurwaarders aanbevolen om bij beslag op een toeslag rekening te houden met de beslagvrije voet⁴. De KBvG heeft deze aanbeveling in november 2013 verworpen. Inmiddels zijn er enkele signalen uit de rechtspraak en uit de kring van gerechtsdeurwaarders, die de aanbeveling van de Nationale ombudsman ondersteunen.⁵

Zolang gerechtsdeurwaarders - bij beslag op bovengenoemde toeslagen - niet uit eigen beweging rekening houden met de beslagvrije voet, is het zaak dat overheidsinstanties aan 'hun' opdrachtnemende deurwaarder(s) expliciet de opdracht geven om in voornoemde situatie wél rekening te houden met de beslagvrije voet. Denk bijvoorbeeld aan de deurwaarders die het CJIB (onder andere namens de Clustering Rijksincasso) inschakelt.

- *Corrigeer de beslagvrije voet met terugwerkende kracht*
Zelden zijn overheidsinstanties bereid om de beslagvrije voet met terugwerkende kracht te repareren. Dit heb ik gesignaleerd onder andere bij de Belastingdienst, het UWV⁶ en bij sociale diensten. Dat is merkwaardig, want waarom zou je een financieel grondrecht dat is geschonden niet alsnog met terugwerkende kracht respecteren als betrokkene daar om vraagt?

De Nationale ombudsman vindt het logisch en redelijk dat een overheidsinstantie - *zolang* betrokkene niet de gegevens verstrekt die nodig zijn voor de berekening van de beslagvrije voet - de beslagvrije voet niet correct en dus te laag vaststelt. Maar als betrokkene deze gegevens op een later moment levert – meestal omdat hij zich dan pas realiseert dat hij recht heeft op de beslagvrije voet en dat het daarvoor nodig is dat hij de gevraagde gegevens levert – gebiedt de behoortijkheid dat de beslagvrije voet alsnog correct wordt vastgesteld en het teveel ingehouden bedrag wordt

⁴ 'Met voeten getreden. Schendingen van de beslagvrije voet door gerechtsdeurwaarders' 2 november 2013 (2013/150)

⁵ Zie het artikel 'De geldigheid van beslag op huurtoeslag' in De Gerechtsdeurwaarder van december 2014 op blz 30 t/m 33. Zie ook de website van GGN-gerechtsdeurwaarders: <https://www.ggn.nl/beslagvrijevoet>

⁶ Zie Handboek Invorderen UWV onder 'Beslagvrije voet verlagen'

Ons nummer
2015.01999

4

terugbetaald.⁷ Dit standpunt wordt onderschreven door de KBvG en is verwerkt in haar preadvies over de herziening van de beslagvrije voet.

Het zou een belangrijke stap voorwaarts zijn als de correctie van de beslagvrije voet tot het begin van het beslag met een maximale termijn van twaalf maanden terugwerkende kracht door alle overheidsinstanties zou worden onderschreven en uitgevoerd. Het zou een belangrijke waarborg zijn voor alle gevallen waarin de beslagvrije voet niet correct is vastgesteld en waarin de beslagene of diens hulpverlener pas na enige tijd ontdekt dat er teveel is ingehouden of verrekend. Bovendien zou het een stimulans zijn voor overheidsinstanties om goede voorlichting bij *aanvang* van het beslag of van de verrekening te geven. Voorkomen is immers beter dan repareren en geld terugbetalen vindt geen enkele schuldeiser leuk.

- *Betere communicatie met de schuldenaar*

Het is de verantwoordelijkheid van de invorderende overheidsinstanties dat zij heldere informatie verstrekken aan de schuldenaar over de beslagvrije voet. Zij behoren de schuldenaar er op te wijzen dat als hij niet de benodigde gegevens verstrekt, de beslagvrije voet bijna altijd te laag wordt vastgesteld.⁸ Naar mijn indruk is de bekendheid van de beslagvrije voet de laatste jaren wel vergroot, maar nog lang niet genoeg. In november 2013 heeft de vorige ombudsman, Alex Brenninkmeijer, de slogan 'Sta op uw beslagvrije voet' gelanceerd. Ik nodig u uit om een vergelijkbare publiciteitscampagne te starten, gericht op de burger met schulden.

Veel schuldenaren vrezen het contact met de schuldeiser en zijn moeilijk bereikbaar. Daarom ziet de ombudsman persoonlijk of telefonisch contact vanuit de overheid in een zo vroeg mogelijk stadium als een belangrijk middel om te bereiken dat er ofwel een realistische betalingsregeling tot stand komt ofwel de beslagvrije voet met de juiste gegevens wordt berekend. Een gesiaagde pilot van de Belastingdienst met telefonische incasso (eind 2012) verdient het om geïmplementeerd te worden door de Belastingdienst zelf maar ook door andere overheidsinstanties.

⁷ Zie 'In het krijt bij de overheid' op blz 12

⁸ Zie het filmpje van Jongejan&Wisseborn Gerechtdeurwaarders op <http://www.jwgd.nl>

Ons nummer
2015.01999

5

Daarnaast schiet de schriftelijke informatieverstrekking door gerechtsdeurwaarders en overheidsinstanties over de (berekening van de) beslagvrije voet over het algemeen tekort. In ons rapport over gerechtsdeurwaarders⁴ heeft de ombudsman enkele suggesties gedaan om de communicatie te verbeteren (voorbesidsbrieven en het toezenden van de berekening van de beslagvrije voet).

Ook hier geldt dat de overheidsinstanties van 'hun' gerechtsdeurwaarders kunnen verlangen dat zij hun brieven en formulieren in duidelijke taal hebben gesteld, de berekening van de beslagvrije voet altijd meesturen en hun schuldenaren via persoonlijk of telefonisch contact benaderen.

Naar onze overtuiging zou grote winst geboekt kunnen worden als overheidsinstanties hun beleid en hun gedrag op bovengenoemde punten serieus zouden willen heroverwegen. Graag denken we met u mee op welke wijze dit doel het sneist bereikt kan worden en welke bijdrage de Nationale ombudsman daaraan kan leveren.

Contact

Voor uw reactie en eventuele vragen kunt u contact opnemen met mevrouw

Met vriendelijke groet,
de Nationale ombudsman,

mevrouw mr. A. Stehouwer,
substituut-ombudsman

⁴ Zie voetnoot op blz 3